

SJEĆANJE NA PROFESORA STANISLAVA MARIJANOVIĆA. STROSSMAYEROM OBILJEŽEN

Prof. dr. sc. Stanislav Marijanović, ugledni znanstvenik, sveučilišni profesor i književnik, rođen je 3. ožujka 1935. u Kloštru Podravskom, a umro je u Osijeku 10. lipnja 2019. Sahranjen je u obiteljsku grobnicu, pokraj sina i supruge, na Aninom groblju u Osijeku. Obred sahrane vodio je đakovačko-osječki nadbiskup mons. dr. Đuro Hranić, koji je izrazio zahvalnost dr. Marijanoviću za njegov izniman prinos znanstvenom, prosvjetnom i kulturnom životu hrvatskog istoka i Hrvatske u cjelini, ali i na uspješnoj suradnji s Nadbiskupijom đakovačko-osječkom na brojnim projektima, posebice prigodom pohoda svetoga oca Ivana Pavla II. u Osijek i Đakovo 2003.

U ime Filozofskog fakulteta od profesora se oprostila dr. Ružica Pšihistal, a u ime Društva hrvatskih književnika dopredsjednik Mirko Ćurić. Nažalost, neke druge institucije i udruge u kojima je profesor imao važne uloge nisu se odlučile na sličan javni iskaz putem svojih predstavnika, nažalost, jer je pokojni profesor Marijanović bio veliki poštovatelj institucija, svih formi i normi vezanih uz rad institucija, kao i obveza koje su iz obnašanja funkcija u institucijama proizlazile, a koje je uvijek dostojanstveno izvršavao, posebice u ratno vrijeme, kada je uvijek imao snage u ratom opustošenom Osijeku ispraćati svoje kolege, studente, građane, uvijek s puno dostojanstva i sućuti, biranim riječima utjehe i nade.

Intelektualna i znanstvena formacija profesora Stanislava Marijanovića tekla je postupno uzlaznom linijom do zadnjih godina života, kada su mu snage počele kopnjeti, iako se nije predavao, već je do zadnjih dana govorio o građi koja čeka njegovo istraživanje, o tekstovima koje mora uobličiti u radove i knjige, o radu u povjerenstvima i odborima u kojima je bio član, kao što je bio Odbor Fonda Miroslava Krleže u Zagrebu.

Osnovnu školu je Stanislav Marijanović polazio u Semeljcima kod Đakova. Gimnaziju je završio u Osijeku, a studij kroatistike, rusistike i poslijediplomski studij na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je magistrirao (1975.) i doktorirao (1983.) s temama iz nove hrvatske književnosti. Nakon utemeljenja Pedagoškog (sada Filozofskog) fakulteta u Osijeku od 1978. predaje kolegij Povijest hrvatskoga književnog jezika, potom predmete Stara hrvatska književnost i Novija hrvatska književnost. Za redovitog profesora biran je 1984., a za redovitog profesora u trajnom zvanju 1997. Bio je gost profesor na međunarodnom slavističkom studiju u Dubrovniku, Parizu (Sorbonna), Baselu, Beču, Udinama, Bratislavi i drugdje. Uspostavio je, koordinirao

i vodio studij glume, studij glazbene kulture i poslijediplomski studij Hrvatski jezik i književnost u kontekstu srednjoeuropskih jezika i književnosti. Predavao je Uvod u metodologiju znanstvenoistraživačkog rada te vodio projekte “Povijesni razvoj književnosti, kazalište i umjetnička baština Slavonije”, “Corpus Strossmayeranum – Fontes” i druge. Bio je dekan Pedagoškog fakulteta u dva mandata (od 1980. do 1984.) te prorektor i rektor Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku (1990. i 1994.), za čiji je naziv uvelike zaslužan. Uspostavljao je i razvijao odnose sa sveučilištima u Pečuhu, Gdanjsku, Poznanju, Bratislavi i Krakovu. Kao predsjednik Kriznog stožera za obranu Sveučilišta u Osijeku u Domovinskom ratu vodio je “Turneju Universitas” s akademskim zborom i ansamblom OKUD-a “Milica Križan” za širenje istine o Hrvatskoj i pomoć Sveučilištu tijekom Domovinskog rata (Maribor, Ljubljana, Graz, Augsburg, Pforzheim, Bratislava, Pečuh). Odlikovan je od predsjednika Republike Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića, a dobitnik je cijelog niza priznanja, ponajviše za znanstvene i književne prinose. Za člana suradnika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabran je 1990. godine. Bio je predsjednikom osječkog ogranka Matice hrvatske, dopredsjednikom Društva hrvatskih književnika (2011. – 2014.), članom organizacijskih odbora i suradnikom Znanstvenih sabora Slavonije i Baranje (od 1970.), Dana Hvarskog kazališta (od 1978.) i Krležinih dana (od 1971.) te Prvoga međunarodnoga znanstvenog skupa o liku i djelu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Đakovu 1990., potom i Akademijinih skupova u Zagrebu (1997. i 2006.), kao i Hrvatskih slavističkih kongresa u Puli, Osijeku i drugih u inozemstvu. Utemeljitelj je Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara i niza drugih manjih manifestacija. Bio je sportaš, gimnastičar, plesač, pjevač, kojemu je jedno od dražih i uspješnih djela bila monografija o pjevačkom društvu Lipa¹ iz Osijeka. Osijek, ne samo “književni”², kojemu je posvetio niz radova i knjiga, bio je njegova trajna ljubav, a među znamenitim Osječanima nitko se, po njemu, nije mogao mjeriti s Josipom Jurjem Strossmayerom, kojim je bio obilježen. Jedan je od najvećih poštovatelja i poznavatelja lika i djela velikana Josipa Jurja Strossmayera (1815. – 1905.), koji mu je bio i ostao trajnim životnim uzorom ne samo po svojim iznimnim rezultatima na polju prosvjete i kulture već i kao vrstan govornik, po čemu su poznavali i profesora Marijanovića, koji je rado i često govorio u najrazličitijim prigodama: od sahrana do velikih znanstvenih skupova; bio je prepoznatljiv govornik, uzvišenog stila, jasne dikcije, biranih fraza, sklon arhaizmima, ali i neologizmima, razložan i jasan. Njegova govornička

¹ Stanislav Marijanović: *Hrvatsko pjevačko društvo Lipa u Osijeku 1876.-1986., Osijek, 1986.*

² *Književni Osijek: Književnost u Osijeku i o Osijeku od početaka do danas. Studije i eseji*, priredio Stanislav Marijanović, Pedagoški fakultet – Gradsko poglavarstvo Grada Osijeka – Grafika, Osijek, 1996.

vještina se isticala na skupovima i manifestacijama jer je bila odraz nekih vremena kada se u javnim prigodama krasnoslovalo, kada se pazilo ne samo na sadržaj već i na stil, na intonaciju. Roman Stjepana Tomaša o Strossmayeru, za koji mu je građu, ime i poticaj dao prof. Marijanović, nazvan je baš – Zlatousti.³ Malo tko je bio ravan profesoru Marijanoviću u govorničkom umijeću, iako ima onih koji tvrde da ga je govorništvo donekle udaljilo od redovitijeg objavljivanja. Zaista, njegova bibliografija i nije onoliko bogata koliko bi se činilo s obzirom na broj njegovih sudjelovanja na znanstvenim skupovima, tribinama i javnim nastupima, ali je tome razlog i njegov perfekcionizam, temeljita provjera svakoga podataka, revizija izrečenog i napisanog, tako da možemo pouzdano zaključiti da su objavljeni samo oni radovi iza kojih je stajao kao znanstvenik u potpunosti, a tamo gdje je imao imalo dvojbe, oklijevao je s objavljivanjem⁴ pa su neki njegovi projekti trajali i do osamnaest godina, kao što je bilo sa zbornikom radova s Međunarodnog znanstvenog skupa “Lik i djelo Josipa Jurja Strossmayera”⁵ iz 1990., vjerojatno posljednjeg znanstvenog skupa koji je okupio izlagače s prostora cijele raspadajuće bivše države. Uporno i dosljedno je sakupljao priloge i na koncu objavio iznimno kvalitetan i estetski dotjeran zbornik, pa se često šalio da je “Strossmayer gradio katedralu šesnaest godina, a on priređivao Zbornik – osamnaest godina”⁶. Strossmayeru je posvetio najveći broj svojih stručnih i znanstvenih radova i predavanja, ali i društvenog angažmana. Ponajviše njegovom zaslugom osječko sveučilište danas nosi ime Josipa Jurja Strossmayera, koji je i danas osporavan u Hrvatskoj, pa čak i u rodnom gradu, gdje nema spomenika, tek spomen-ploču na zgradi Županije i bistu u rondelu pred Gimnazijom, a Valdecov spomenik rađen za Osijek, na njegovu žalost⁷, završio je u Đakovu i danas se nalazi na Strossmayerovu trgu u Đakovu. Osim Strossmayera, njegova važna tema, koju je godinama obrađivao, bio je – Matija Petar Katančić. Kada se već činilo da ta “golema građa”, kako je često govorio, izmiče njegovu usustavljanju, 2014. priredio je u ediciji Stoljeća hrvatske

³ Stjepan Tomaš: *Zlatousti*, roman, Znanje, Zagreb, 1994.

⁴ Tako je 2007. Ministarstvo kulture odobrilo Društvu hrvatskih književnika financiranje izabranih književnih kritika i pogovora/predgovora Stanislava Marijanovića pod radnim nazivom “Zagovori”, kojima je sam trebao biti urednik. Knjiga je bila prelomljena u tiskari Grafika iz Osijeka, ali je profesor Marijanović na koncu odustao od tiskanja i Društvo hrvatskih književnika je vratilo novac Ministarstvu kulture.

⁵ *Međunarodni znanstveni skup “Lik i djelo Josipa Jurja Strossmayera”*. Zbornik radova, prir. Stanislav Marijanović, Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku, Osijek, 2008.

⁶ Tu sam tvrdnju prvi put čuo kada sam s profesorom Marijanovićem posjetio đakovačko-osječkog nadbiskupa dr. Marina Srakića kako bi mu uročio *Zbornik* u Biskupskom dvoru u Đakovu u studenom 2008. Nadbiskup mu je čestitao.

⁷ Što nije u Osijeku, naravno. Prof. Marijanović je uvijek podržavao slavljenje Strossmayera.

književnosti iznimno uspjela *Izabrana djela* Petra Katančića⁸ koja su ga pokazala kao vrsnog znanstvenika, posebice kada rasvjetljuje slabo poznata imena i mjesta hrvatske književnosti, onako kako je to učinio 2005. u kapitalnoj knjizi *Iznovljavanje, povratak zavičajnicima*.⁹ Iste godine prigodom obilježavanja njegova sedamdesetog rođendana objavljen je zbornik *Zavičajnik*.¹⁰ Popis zastupljenih autora¹¹ koji su svojim radovima dali počast slavljenu svjedoči ne samo o znanstvenoj važnosti djela profesora Stanislava Marijanovića već i o njegovim ljudskim kvalitetama, što se pokazalo i deset godina kasnije kada je održan kolokvij prigodom njegova osamdesetog rođendana¹² na Filozofskom fakultetu u Osijeku, na kojem su sudjelovali, uz profesora Marijanovića, dr. sc. Ružica Pšihistal, dr. sc. Milica Lukić i Mirko Ćurić. Profesor Marijanović je tada ponovio kako mu je najveći uzor biskup Strossmayer, a da mu je krilatica “dati i davati, a ne uzeti i uzimati te biti i postojati. To nas je naučio veliki Strossmayer, koji nas je kulturno odgojio”.¹³

Budući da je sin Stanislava Marijanovića ranije tragično preminuo, kao i njegova supruga, njegovi nasljednici su danas njegovi nećaci i nećakinje, koji se skrbe za njegovu baštinu. U listopadu 2019. pokrenuli su inicijativu da se sačuva njegova knjižnica i pokloni institucijama grada Osijeka: “(...) mi, nasljednici, Darija Čavlek, Goran Marijanović i Miroslav Marijanović, u dogovoru s ostatkom obitelji, tu bogatu knjižnu riznicu i odabrane spise iz osobne ostavštine prof. Marijanovića željeli /smo/ darovnikom zauvijek oteti zaboravu i povjeriti na pohranu i stalnu skrb ustanovama Grada Osijeka, u kojima je i sam pokojni prof. Marijanović nekoć djelovao (Državni arhiv Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku) ili s kojima je nadasve uspješno surađivao (Gradska i sveučilišna knjižnica u Osijeku, Muzej Slavonije u Osijeku)”.¹⁴

⁸ Matija Petar Katančić: *Izabrana djela*, priredio Stanislav Marjanović, Matica hrvatska, Zagreb, 2014.

⁹ Stanislav Marijanović: *Iznovljavanje, povratak zavičajnicima*, Matica hrvatska Osijek, Osijek, 2005.

¹⁰ *Zavičajnik. Zbornik Stanislava Marijanovića, povodom 70. godine života i 45 godina znanstvenog rada*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku, Osijek, 2005.

¹¹ Katica Čorkalo Jemrić, Radoslav Katičić, Stanko Andrić, Nikola Batušić, Branimir Belaj, Rafo Bogišić, Vinko Brešić, Branka Brlečić-Vujić, Stjepan Damjanović, Marica Grigić, Franjo Emanuel Hoško, Snježana Kordić, Zoran Kravar, Branko Kuna, Peter Kuzmić, Milica Lukić, Jasna Melvinger, Krešimir Nemeć, Milorad Nikčević, Vojislav P. Nikčević, Vlado Obad, Pavao Pavličić, Kristina Peternai, Velimir Petrović, Ana Pintarić, Janja Prodan, Helena Sablić, Josip Silić, Stjepan Sršan, Miroslav Šicel, Zlata Šundalić, Milovan Tatarin, Marina Vinaj.

¹² Velikan osječke znanosti: Svečano obilježen 80. rođendan prof. dr. Stanislava Marijanovića, <http://www.glas-slavonije.hr/263517/5/Svecano-obiljezen-80-rodjendan-prof-dr-Stanislava-Marijanovica> (pregledano 27. studenoga 2019.)

¹³ Isto.

¹⁴ Anita Kopic. Ostavština Stanislava Marijanovića, pismo poslano Gradu Osijeku, Županiji osječko-baranjskoj, Filozofskom fakultetu u Osijeku, Društvu hrvatskih književnika i Ogranku Matice hrvatske u Osijeku.

Bilo bi dobro sačuvati njegovu biblioteku, posebice građu koju je godinama skupljao te njegove brojne rukopise, koje je pisao za svaki skup ili manifestaciju na kojoj je sudjelovao, urednim sitnim rukopisom i uvijek crnim olovkama, s puno fusnota i ispravaka. Također, bilo bi dobro sakupiti njegove radove pa ih objaviti u sklopu budućih sabranih ili barem izabranih djela Stanislava Marijanovića. O tome će valjati postići dogovor s njegovim nasljednicima, a za sada je pohvalno da žele skrbiti o njegovoj ostavštini.

Jedna od manifestacija koje je osnovao dr. Stanislav Marijanović bili su Đakovački susreti hrvatskih književnih kritičara, koji od 1998. okupljaju književne kritičare, ali i dodjeljuju Nagradu Julija Benešića: “S ciljem da se omogući stalno pregledno praćenje hrvatskog književnog stvaralaštva i proizvodnje, pjesničke, dramske i kritičke, da se njezin značenjski sustav svake godine kritički predoči i vrednuje, da se sustavno pridonosi ugledu i značenju hrvatske književnosti, književne kritike i kritičara koji ustrajno djeluju i posreduju između pisaca i čitatelja u periodici i medijima, da književne vrijednosti izađu na vidjelo, kao i da se potiče, prosuđuje i unaprjeđuje razvoj i smjerovi književne kritike u Republici Hrvatskoj, utemeljuje se godišnja književno kritička manifestacija Đakovački susreti hrvatskih književnih kritičara”, stoji u članku 1. Pravila Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara¹⁵ koje je osmislio Stanislav Marijanović, kao što je dao i ime nagradi po velikom Iločaninu Juliju Benešiću. Stoga će okrugli stol na 23. Đakovačkim susretima hrvatskih književnih kritičara biti posvećen upravo Stanislavu Marijanoviću jer nam se čini kako su njegove ideje iznesene prigodom utemeljenja susreta i danas aktualne, ali i puno govore o profesoru Marijanoviću: “kritički vrednovati... stalno pratiti... sustavno pridonositi ugledu hrvatske književnosti... da vrijednosti izađu na vidjelo...”.¹⁶ To je bila misija Stanislava Marijanovića: borba za dostojanstvo hrvatske znanosti i kulture, objektivno vrjednovanje i promicanje, sustavno praćenje, a ne onako površno i paušalno kakvom svjedočimo iz dana u dan, kako bi iznimni pojedinci, kakav je bio upravo on – izišli na vidjelo! I ostali upamćeni, onako kako će njega pamtit i naraštaji kolega i suradnika te napose njegovih studenata, prema kojima je bio profesorski strog, ali ga se nitko nije bojao jer je njegov autoritet proizlazio iz znanja, ljudske dobrote i osobnog poštenja.

Mirko Ćurić

¹⁵ Đakovački susreti hrvatskih književnih kritičara, Zbornik I, str. 91-94., Matica hrvatska Đakovo, Đakovo, 1998.

¹⁶ Isto, str 91.